

## Oamenii Moldovei mele



VALERIU GĂGIU

Chișinău 2013

Regizorul de film, scenaristul, poetul Valeriu Găgiu s-a născut la 1 mai 1938, la Chișinău. A urmat facultatea de scenaristică de film la Institutul Unional de Cinematografie din Moscova (1958–1963). Încă din perioada studenției, a început să colaboreze la studioul cinematografic *Moldova-Film*, semnând în anul 1961 scenariul filmului artistic *Omul merge după soare*, considerat unul dintre cele mai inovatoare opere cinematografice ale epocii. Activitatea sa din anii '60 ține de afirmarea filmului poetic național, el semnând scenariul la filmele *Când se duc cocorii* (1963), *Strada ascultă* (1964), *Undă verde* (1973) ș.a.

În anul 1966 debutează ca regizor cu filmul *Gustul pâinii* – unul dintre cele mai reprezentative filme ale cinematografiei naționale, urmat apoi de filmul *Zece ierni pe-o vară* (1969). În anii '70-'80 expolrează diverse genuri: muzical, istoric, de aventuri, film de actualitate. A regizat filmele: *Explozie cu efect întârziat* (1971), *Ultimul haiduc* (1972), *Durata zilei* (1974), *Bărbații încăruneșc devreme* (1975), *Pe urmele fiarei* (1976), *Unde ești, dragoste?*, muzical (1980), *Hotarul din iunie* (1982), *Istoria unui galben* (1983), *Deținutul misterios* (1986), *Corbii prada n-o împart* (1988) ș. a.

În decembrie 1989 Valeriu Găgiu a fost printre puținii cinești moldoveni care a imortalizat pagini dramatice ale revoluției anticomuniste din România, realizând filmul documentar de lung metraj *Crăciunul însângerat*. Activitatea sa din anii '90 este axată pe genul filmului documentar: *Cântecele mele sunt sus la stele*, film despre Nicolae Sulac (1992), *Pe urmele Mioriței* (1995), *Acum e singur* (1997), *Insula Latină* (1999), *O scrisoare în Internet* (2002) ș. a. În timpul conflictului armat de pe Nistru din 1992 s-a aflat alături de combatanții și voluntarii moldoveni pe linia întâi a frontului. Piesa *Duet pentru doi lunetiști* reflectă unele impresii din acest război (un fragment a fost publicat în *Lanterna Magică*, 1996, Nr. 2-3).

Începând din anul 2000, Valeriu Găgiu a lucrat ca profesor la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Chișinău, predând cursuri de regie de film și scenaristică. A fost director artistic al mai multor proiecte realizate la studioul „Moldova-Film”: *Jana* – lungmetraj artistic (2004), *Sașa, Grișa și Ion* (2006) ș. a.

Filmele realizate de Valeriu Găgiu s-au bucurat de popularitate la spectator, și au fost menționate cu mai multe premii și diplome, dintre care: Premiul I pentru scenariul filmului *Omul merge după soare* la Festivalul Internațional de filme de la Helsinki (1961); Premiul *Marele chihlimbar* pentru cel mai bun film la Festivalul regional de filme din Chișinău (1967) și Premiul pentru cel mai bun scenariu la Festivalul unional de filme de la Leningrad (1968) pentru filmul *Gustul pâinii*; Premiul pentru nuvela *Turburel* la Festivalul Internațional de Filme din Edinburg (1970) pentru filmul *Zece ierni pe-o vară*; Premiul pentru cel mai bun scenariu la Festivalul unional

de filme de la Alma-Ata (1973) pentru filmul *Ultimul haiduc*; Diploma specială la Festivalul unional de filme din Chișinău (1975) pentru filmul *Durata zilei*; Diploma juriului la Festivalul unional de filme de la Vilnius (1981) pentru filmul *Unde ești, dragoste?*; Premiul juriului pentru cel mai bun rol feminin la Festivalul unional de filme din Tveri (1989) pentru filmul *Corbii prada n-o împart*; Diploma juriului pentru cel mai bun documentar la Festivalul Internațional de film din București (1997) și Mențiune pentru înalta valoare artistică și umanism la Festivalul de film european de la Kolobjezg, Polonia (2003) pentru filmul *Acum e singur*; Premiul „Alexandru Sahia” la Festivalul Internațional al producătorilor de film independent, Constanța (2006) pentru filmul *Sașa, Grișa și Ion*.

Ca o recunoaștere a meritelor sale, Valeriu Găgiu a primit titlurile de Maestru Emerit al Artei din Republica Moldova (1984), membru al Uniunii Scriitorilor și membru al Uniunii Cineaștilor din Moldova (1962), membru de onoare al Academiei Internaționale de Film „Nika” din Rusia. A fost decorat cu distincția Ordinul Republicii (1998), Laureat al Premiului Național al Republicii Moldova (1998), Artist al Poporului din Republica Moldova (2010).

Valeriu Găgiu a decedat la 21 decembrie 2010, în orașul Chișinău la vârsta de 72 de ani. A fost înmormântat la Cimitirul Ortodox Central de pe strada Armenească.



## BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

### Referințe critice

**Plămădeală, Ana-Maria.** [Valeriu Gagiu] // Plămădeală, Ana-Maria. Mitul și filmul. – Ch., 2001. – P. 54-63.

**Gagiu, Valeriu** // Chișinău: enciclopedie / editor: Iurie Colesnic. – Ch., 1997. – P. 223.

**Roibu, Nicolae.** Omul care a mers după soare / Nicolae Roibu // Timpul. – 2010. – 24 dec. – P. 27.

**Roibu, Nicolae.** Titlul de artist al poporului român / Nicolae Roibu // Timpul. – 2010. – 10 mai. – P. 8.

**Strâmbeanu, Andrei.** Când omul merge după soare / Andrei Strâmbeanu // Lit. și arta. – 2009. – 15 ian. – P. 6.

**Strâmbeanu, Andrei.** Lungul drum al unei poezii / Andrei Strâmbeanu // Lit. și arta. – 2009. – 19 febr. – P. 6.

**Ungureanu, Ion.** Valeriu Gagiu mărturisește... / Ion Ungureanu // Lit. și arta. – 2009. – 15 ian. – P. 6.

**Vieru, Grigore.** A crea libertatea: Valeriu Gagiu / Grigore Vieru // Lit. și arta. – 2009. – 15 ian. – P. 6.

### Dedicații lirice

**Strâmbeanu, Andrei.** Ca azi văd fulgii leneși...: Valeriu Gagiu / Andrei Strâmbeanu // Lit. și arta. – 2010. – 26 august. – P. 5.



## Referințe

*Valeriu Gagiu este un pilon al cinematografeiei naționale, el a fost cel care „a pus primele cărămizi de renaștere spirituală a poporului nostru”.*

**Eugen Sobor**

*Valeriu Gagiu a venit ca o explozie în arta cinematografică, atunci când un Imperiu întreg i-a privit filmul, rămânând uimit de puritatea metaforei create cu ajutorul unui copil și al unui ciob de sticlă prin care se vede universul.*

**Victor Ciutac**

*Filmul „Gustul pâinii”, realizat de Valeriu Gagiu în colaborare cu Vadim Lăsenco, fascinează din primele clipe prin efortul tragic de supraviețuire a „satului- idee”, „care se simte în conștiința fiilor săi ca un fel de centru al lumii...” (Lucian Blaga) și „care trăiește în orizonturi cosmice, prelungindu-se în mit...”*

**Ana-Maria Plămădeală**



„Omul merge după soare”



„Unde ești dragoste?”



„Zece ierni pe-o vară”



„Când se duc cocorii  
pâinii”



„Gustul  
pâinii”



*Alcătuitor: Sabina Dodul  
Responsabil de ediție: Claudia Balaban*